

Ta lendab mesipuu poole...

Muusikaleht

10
1993

VEEL NUMBRIS

SUURED PEOD SEL SUVEL — lk.3**„MU ISAMAA ARMAS...“
KELLE VIISI! — lk. 4****ERICH KRIEGER ELUST JA ENESEST
— lk. 6****4-MEETRINE KONTRABASS — lk. 8**

MILLINE PEAKS OLEMA TÄNANE HELILOOJATE LIIT?

**LEPO SUMERA,
EESTI HELILOOJATE LIIDU ESIMEES**

Ajaloo hämaratest aegadest on osutunud otstarbekaks, et ühesuguse käsitöö meistrid, olgu nad kingsepad või ehitusmeistrid, kogunevad tsunftidesse. Nii on lihtsam oma õiguste eest seista ja, kui vaja, kellelegi organiseeritult survet avaldada. Nii on lihtsam infot koguda ja vahetada ning üsna loomulikult nü tsunftisiselt kui ka organisatsiooni väliselt oma võimuambitsioone rahuldada. Nõrgem saab seltsilt tuge ja tugevam kogub veelgi jõudu. Ainult üksikud hundid võivad endale lubada suveräänselt ringi hulkuda ja oma nõule ja jõule toetudes saaki koguda. Kuid nemandki peavad tahes-tahtmata arvestama tsunftidega.

Selline tsunftiorganisatsioon on ka meie Heliloojate Liit. Praegu ühendab ta professionaalseid heliloojaid ja muusikateadlasi. Võib olla eriarvamusi selles, on see kokkuvõttes kasulik või kahjulik, et ühinenud on nii kriitikud ja üldistajad (mis on muusikateaduse üks valdkondi) kui ka „kritisereeritavad individid“, kuid nii on see säilitud. Igatahes on selge, et muutunud oludes on tekkinud Liidule uued eesmärgid ja seega on vajadus tema järele muutumas.

Ühelt poolt peaks Liit jätkama oma liikmete õiguste kaitse eest seismist. Kuid sedagi tuleb teha uuemas vormis — võtma osa seadusloomest, mis puudutab liikmeskonna huve, tegema aktiivset koostööd näiteks autorite ühingu (omades tegelikult täielikku ülevaadet selle tööst) ja valitsusasutustega.

Teisalt aga on Liidu eesmärgiks kohustus püüda oma liikmete materiaalse olukorra eest hea seista, olla midagi ametiühingu taolist. Liit ei tohiks lubada, et tema liikmed — tõelised profid — teevad madalamatasulist, kuid kõrgekvaliteedilist (mida eeldab juba liikmelisus) erialatööd. Selleks tuleb uuendada igasuguseid tariife, mille järgi toimub siiani honoreerimine ja aidata (nii riigil kui fondidel) vastavaid summasid leida ning otsida oma liikmetele uusi tellimusi. Viimane oleks juba päris uus funktsioon ja puudutab nii muusikat kui muusikast kirjutajaid.

Peale selle on mitmeid „lihtsamaidki“ asju. Näiteks oleks tore, kui Liidus oleks võimalik soodsatel tingimustel kasutada odavat masinakirja teenustööd, kui liikmetel oleks ligipääs arvutile, kui Liidus oleks täielik ülevaade oma liikmete loomingust ja noodimaterjali selle kohta, kui oleks võimalik lindistada uusi teoseid ja teha lintidest ning nootidest koopiaid jne. jne. Kokkuvõttes liigub Liit nende vajaduste rahuldamise suunas. Palju sellest on praegugi vähese vaevaga võimalik teha, kuid neid võimalusi piirab 5000-kroonine kuueelarve.

Mul oleks heameel, kui „Muusikalehe“ lugejad oma ideede ja arvamustega Liidu uut juhatust inspireeriksid ja uusi ideid annaksid. Äkki on meil vaja hoopis teist-sugust Liitu?

REGIONALIA

Jõgevamaalt

* Ülestõusmispühade ajaks oli Jõgeva topektkvartett „Collegium Musicum“ kutsutud Soome Järvenpääle. Selle Sibeliusega seotud linna džässklubis anti kontsert. Kaasa tehti ka pühade jumalateenistusel Järvenpää kirikus.

* 13. aprillil said kevade alguse puhul Jõgeva Muusikakooli taasavatud majas kokku Põltsamaa ja Jõgeva muusikaõppurid. Kohal olid ka maakonna kolmanda, Pala Muusikakooli esindus.

* 17. aprillil toimus Kuremaal 4. korda vokaalansamblike festival „Vooremaa“. Kohal oli lauljaid Palamuselt, Kuremaalt, Põltsamaalt, Jõgevvalt, Voorelt.

* 23.—25. aprillini võttis Põltsamaa segakoor „Heli“ vastu külalisi Soomest — Kõkemäki meeskoori. Külalised andsid kontserdid Puurmanis ja Põltsamaal.

Järvamaalt

* Märtsi esimesel laupäeval oli Oisus Järvamaa vokaalansamblike kokkutulek „Oisu lauluratas“, osalemas 12 ansambliit.

* 27. märtsil toimus Oisus maakonna rahvatantsu- ja -muusikapäev.

Läänemaalt

* 12. märtsil toimus Läänemaa Kultuurikeskuses juba 5. bändide festival „Ta Pöörleb Siiski...“ — üritus, mis võimaldab noortel ansambliitel ennast näidata ja avalikkuse ette tulla. Seekord astus üles 10 ansambliit.

* Märtsi keskel sõitis Haapsalu baptistkoguduse kammerkoor Saksamaale sõpruslinna Rendsburgi. Kersti Kuuse dirigeerimisel anti 8 kontserti ja lauldi kahele jumalateenistusel.

* 7.—9. märtsini oli Haapsalu Jaani kogudusel külas noortekoore Norrast, kes andis kontserdid kirikus ja Wiedemanni-koolis. Koori repertuaaris oli norra rahvuslik muusika, klassikaline vaimulik, gospel- ja aafrika päritoluga muusika.

* 14. aprillil toimus laste lauluvõistluste „Laululind“ (7—12-aastased) ja „Kullalind“ (nooremad) pidulik lõppkontsert.

Pärnumaalt

* Ülestõusmispühade ajal esitati Vändra kirikus soomlase Jukka Kankainen „Luukase Passioon“ segakoorile, solistidele ja orelile. Suurvormi kandsid ette Lammi meeskoor (Soome) ja ansambel „Linnutaja“, dirigeeris Erkki Pekkonen Soomest.

* 12. ja 13. märtsil oli teist korda Pärnu linna ja maakonna nooremate muusikute kokkusaamine „Musafest“.

* 13.—15. märtsini käis Taanis Pärnu Kammerorkester Ilmar Tõnissoni juhatusel. Külakostiks

viidi kaasa oma muusikat, sealt toodi kaasa hulk uusi noote repertuaari täiendamiseks.

* 25. märtsil oli „Mai“ keskuses Uno Naissoole pühendatud õhtu. Esitati helilooja instrumentaalpalu ja laule.

* 26. märtsil tähistati humanitaargümnaasiumi saalis viiuldaja Mati Ufferti 50. sünnipäeva. M. Uffert on teatritöö kõrvalt leidnud aega olla ka gümnaasiumi viiuliõpetaja ja konsultant. Kontserdil tegid kaasa Maris Uffert, Kaie Konrad, Marge Lill ja kammerorkester Ilmar Tõnissoni juhatusel.

* 27. märtsil andsid 4. Keskkooli muusikaklasside õpilased oma 20. aastapäeva kontserdi.

* 5. aprillil sõitis ansambel „Sitimaan“ Rootsi Södertäljese festivalile „Rockstaffeten“. Meie ansambel oli seal ainsa väliskülalisena.

* 17. aprillil oli Häädemeeste kultuurimajas Häädemeeste ja Treimani laululaste kontsert.

* 23. aprillil andis ansambel „Tallinna Brass“ Ott Kase juhatusel kontserdi, kavas kuulsate heliloojate teoseid vaskpillidele barokist kaasajani.

* Naiskoor „Linda“ sai 40-aastaseks. Aprilli viimasel laupäeval anti juubelikontsert.

Saaremaalt

* 19. märtsil oli Kuressaare Muusikakoolis kontsert Gershini muusikat, esinejaks Sirje Medell ja M. Okaspuu klaveriklassi õpilased. „Rhapsody in Blue“ esitasid Marju Okaspuu ja Tiina Rätsepp.

* 2. ja 3. aprillil käisid Saaremaa Poistekooril külalised Saksamaalt — Esseni Ülestõusmiskirikku noortekoore. Külalised andsid dirigendi Ursula von den Buschi juhatusel kontserdi lossi kapiitlisaalis.

* 5.—8. aprillini laulis „Saaremaa laululinnu“ konkursi eelvooru 154-st osavõtjast ennast mai alguses toimuvale lõppkontserdile 60 väikest „laululindu“.

* 17. aprillil andis juubelikontserdi Saaremaa Ühendatud Meeskoor. Kontserdil astus meeste kõrval üles ka Saaremaa Poistekoore, millega tähistati Kuressaare poistelaulu 20. aastapäeva. 1973. a. septembris alustas tööd Kingssepa Rajooni Kultuurimaja Poistekoore. 1978—1985 tegutsesid linna mõlema kooli juures poistekooreid, kes ühinesid üheks kooriks 1985. a. augustis. Praegu laulab kooris 120 2,5- kuni 17-aastast poissi. Dirigent on Ludmilla Toon.

* Kuressaare Kultuurikeskuses tähistas 17. aprillil kontserdiga oma 105. sünnipäeva segakoor „Lyra“. Kaasa tegid viiuldaja Laine Sepp ja tema õpilane Kaia Laira. Kontsertmeister oli Tiina Rätsepp.

Tartumaalt

* 3. märtsil esinesid „Vanemuise Sümfooniakoor“ Peeter Sauli juhatusel kontserdiga „Tervitusi

Viinist“, kavas Lehari, Robert Stolzi, Joseph ja Johann Strauss ning nende kaasagsete looming. Laulsid Eve Randkivi, Eugen Antoni, Heli Lääts ja Taisto Noor.

* 16.—18. aprillini toimusid Tartu Metsasarve Klubi eestvedamisel Tartu III rahvusvahelise metsasarvemuusika päevad. Kohal olid suurepärase muusikud, nagu Froeydis Ree Wekre Norra Kõrgemast Muusikakoolist, Thomas Crome Karlsruhe Konservatooriumist (teistkordselt), dirigent Kalervo Kulmala Soomest. Kontserditel muusitseerisid juba tuntud kollektiivid — „Tartu Brass“, „Tallinna Brass“, Tartu Metsasarvekvintett — kui ka alles neil päevadel improviiseeritud koosseisud (Andris Adamsons Riiast, Kaido Otsing Tartust, Kalervo Kulmala Kouvolast). Päevad lõpetas ühendorkestri esinemine.

HELIMAALING
METSASARVELT

Tartu Metsasarvepäevade pärliks oli selle ainus naissoost osavõtja proua Froeydis Ree Wekre. Avapäeval tutvustas ta väga huvitavat ja nõudlikku modernset laadi metsasarvekontserti norra heliloojalt Wolfgang Plaggett.

Kõige suuremaks elamuseks oli aga tema etteaste viimasel päeval. Ta esitas täiuslikult nõudliku ja pilli võimalusi peaaegu ammendava sooloteose metsasarvele — Sigurd Berge „Horn Lokki“. See oli suur poeetiline helimaaling avarast Norra loodusest: igatsuslikud hääled ja vastukajad mägedes, salapära ja müütilisus orgudes. Haarav teos ja esitus!

Aime Karm

* Aprilli lõpus andsid Tartus kontserte Tüüringi Filharmoonikud Olaf Kochi dirigeerimisel. Soleerisid Roswita Lohmer (klaver) ja Ines Kreutel (viul).

Viljandimaalt

* 12. märtsil algasid Viljandi Kultuurikolledžis täienduskursused Viljandimaa muusikaõpetajatele. Räägitakse rahvamuusika teooriast ja praktikast, rahvapillidest; seda selleks, et õpetajad oskaksid pärimusmuusikat paremini tutvustada oma õpilastele.

* 20. märtsil korraldas kultuurifirma „Fellin“ maakonna laulukooride päeva. Kontserdil esines 10 koori.

* 26. märtsil laulis Viljandi Jaani kirikus segakoor „Koit“ 1949. a. küüditatute mälestuseks Gabriel Fauré „Reekviemi“. Dirigeeris Jana Allik, solist oli Jaak Moks, orelil Hille Turusk. 28. märtsil esitati sama teos Halliste kirikus.

* Samal päeval lõppes kontserdiga „Fellini“ saalis kultuurikolledži poolt läbi viidud muusikaloomingu võistlus. Laekus 34 pala 12 autorilt. Preemia vääri-

liseks tunnistati Hannes Praks, Janno Pais, Anu Randmets, Siiri Kravtsov. Publikupremia kuulus Ando Kiviberigi laulule „Laul kerjusest ja keisrist“ (Hando Runneli sõnad).

* 17. aprillil viidi läbi maakonna ansamblipäev, kohal oli 15 lauluansambliit. Nõu andis „Ugala“ muusikaala juhataja Peeter Konovalov.

* 22. aprillil oli kultuurikolledžis trummi-workshop. Peeter Jõgi jagas huvilistega oma kogemusi nii kodu- kui välismaalt.

* 23. aprillil oli „Fellini“ saalis Kappide ümmarguste tähtpäevade — E. Kapp 85, V. Kapp 80, A. Kapp 115 — pühendatud kontsert. Mängisid muusikakooli õpilased ja õpetajad, kaasa tegi segakoor „Koit“.

Lääne-Virumaalt

* Märtsi algul andis Rakveres kontserdi Rootsi tiptšellist Lars Blomberg, kavas J.S. Bach'i 5. süit soolotšellole ning Rootsi nüüdisaegsete heliloojate Liedholmi ja Lyne'i teosed. L. Blombergi partneriks oli pianist P. Lassmann.

* Plõni kreisis Saksamaal käis grupp Rakvere Muusikakooli õpilasi ja õpetajaid. Tutvuti muusikaõpetusega Plõni Gümnaasiumi muusikaosakonnas ning Lütjenburgi Gümnaasiumis. Õpilaste ja õpetajate ühisesinemiste kõrval vastati ka Heikendorfi Gümnaasiumis toimunud pressikonverentsitaolisel üritusel küsimuste elust ja muusikaõpetusest Rakvere linnas.

* 3. aprillil andsid Rakvere Linnavalitsuse saalis kontserdi Austraalia väljapaistvaim pianist Roger Woodward ning Itaalia tšellist Jacopo Scaffi. Kontserdi tulu annetati Vladimir Ashkenazy loodud Noore Muusiku Fondi.

* 14. aprillil esinesid Rakveres Arvo Leibur (viul) ja Lauri Väinmaa (klaver), kavas Beethoveni sonaat, de Falla Hispaania Süit ja Schuberti Rondo.

* 16. aprillil andis Rakvere kirikus kontserdi Kalle Randalu.

Võrumaalt

* 11. märtsil esinesid Võru I Keskkoolis Lõuna-Eestis ringsõidul olevad Taani Ballerupi Gümnaasiumi segakoor ja instrumentaalansambel.

* 15. märtsil esinesid Võru Muusikakooli süvamuusikakontsertide sarjas muusikud Tartu Elleri-koolist.

* 27. märtsil sõitis nädalaks Saksamaale Võru I Keskkooli segakoor. Enne sõitu anti kontsert kodupublikule.

* 31. märtsil toimusid järjekordsed Ugandi regiooni noorte muusikaõpilaste muusikapäevad. Seekord olid need mõeldud akordionistidele.

* 1.—12. aprillini käis Setu ansambel „Helmekaala“ Saksamaal Lüneburgis.

XVI meeskooride laulupäeval

... 5. juunil Rakveres ei ole rongkäiku. Koorid võtavad kõigis ümbruskonna kirikutes osa kell 11.00 algavatest jumalateenistustest ja laulavad nende käigus igal pool väikese kontserdi. Kui proovid peetud ja supid söödud, kogunetakse kell 18.00 laululava ümbritsevatele kungastele ja lauldakse nende otsas n.ö. kontserdiväliseid laule. Enne püüne peal laulmahakkamist veetakse köit. Tegu ikkagi mehepoegadeaga.

Kaasa löövad poistekoorid. Ka pasunapoised on kohal, just nagu I üldlaulupeo ajal 124 aastat tagasi. Vahelduseks on kavasse lülitatud Rakvere naistantsijate esinemised.

T. Ojaveski

XII Tallinna Vanalinna päevad,

... mis toimuvad sel aastal 5.—9. juunini, on üleminekuperioodiks. Pole enam ühtset motot, nagu on olnud viimastel aastatel. Vanalinna Arenduskeskus lõpetas 1992. aasta oktoobrist rahapuudusel oma tegevuse. Administratiivreform, mis teeb vanalinnast omaette halduskeskuse, on pooleli.

Kuid hoog on sees. Oma muusikaoskusi tahab näidata 200 kollektiivi, esijoones taidlejad. Nii et jällegi on esinemisi kõigis 15—16 tuntud esinemispaigas. Ainult tööpäeval mitte enne kella 16 — nii kergesti, nagu varem, esinejad enam töölt ära ei jää.

Peamiseks esinemispaigaks — ja seda mitte ainult vanalinna päevade ajaks — kujuneb Raekoja plats. Sinna rajatakse suvine püsiv vabaõhulava ja 5 vabaõhukohvikut.

E. Vohu

FIESTA INTERNATIONAL

... on algaastate jazzifestivalist arenenud väga mitmesuguses stiilis esinevate levimuusikasolistide ja -ansamblite esinemispaigaks.

Seekordsed pidustused 21.—26. juunil Pärnus on tänu mitmete sponsorite (ka Eesti valitsuse madalaprotsendilise, osaliselt kustutatava laenu) toetusel üpris suurejoonelised. 4 Eesti tippansambli kõrval on planeeritud 21 välismaise ansambli ja solisti esinemine, enamik esmakordselt Eestis. 7 neist esitab mitmesuguseid lääne levimuusika praegusi stiile, ülejäänud on maailmamuusikat mängivad artistid WOMAD'i festivalilt.

Eksootiliste mandrite mängumehed on seekord kõik Aafrikast: Remmy Ongala oma orkestriga on pärit Sairist, praegu aga Tansaania populaarseim artist. Ayub Ogada on pärit Keeniast, elab praegu Inglismaal. S.E. Rogie Sierra Leonest mängib nn. palmiveini muusikat. Egiptlane Sharkiat nimetab oma muusikat orientaaljazziks, tugeva rõhuga liitsõna esimesel poolel. Ka 10 USA, Inglismaa, Sveitsi, Rootsi ja Soome ansambli esitavad nn. maailmamuusikat, seejuures tavaliselt mitte kodumaist. Rootsi „Julial“ on esiplaanil iiri muusika, Soome „Slobo Horo“ on spetsialiseerunud Balkani mustlas- ja rahvamuusikale.

Peamised esinemiskohad on Rannasalong ja Vallikäär, aga muusika kõlab ka mujal, sealhulgas korrastatud õuedes. Peetakse läbirääkimisi öölokaalidega, et fännid võiksid muusikat kuulata ööpäev läbi.

Pilet kogu FiESTA-le maksab 21. maini 300 EEK, üheks päevaks 75 EEK.

H. Murdi ja I. Mihkelsoni andmeil

ORELIFESTIVAL

Tallinna Orelifestivalid arenevad žanrilise mitmekesisuse suunas. Esimesed piirdusid orelimuusikaga. Mullu tõmbasime kaasa kammerorkestri, millel oli oluline roll Händeli orelikontsertide ettekandmisel. Käesoleval aastal on kaasa haaratud ka koorid ja orkester. Ettekandeid tuleb Eestis esmakordselt G. F. Händeli oratoorium „Josua“. Tuleval aastal püüame kaasata ka teisi koosseise — keelpillikvartett, klavessinistid.

Huvi ürituse vastu on suur. Tulevad, nagu ikka, maailma parimad organistid. Meil on veel säilinud 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse vanu, käsitööstulikul viisil valmistatud oreleid. Mujal on need ümber ehitatud.

Tänavusel orelifestivalil, mis toimub 30. juulist 8. augustini, osalevad Francesco Pinotti Itaaliast, Wolfgang Baumgratz ja Stepan Palm Saksamaalt, Sven Ingvar Mikkelson Taanist, Edward de Geest Belgiast, Paula Pugh Romanoux USA-st, Mari Kodama Jaapanist ning Balys Vaitkus Leedust. Peale Tallinna toimuvad orelikontserdid veel Haapsalus, Hallistes, Kihelkonnas, Kuressaares, Otepääl, Pärnus (4), Raplas, Rakveres, Rõuges, Suure-Jaanis ja Viljandis.

A. Uibo

VILJANDI VANAMUUSIKAFESTIVALIL

... 1.—8. augustini on sel aastal suund võetud muusika suuremale seostamisele tavalise olmeeluga. Alguspäevade kursustel on võimalik õppida ka renessansiajastu lemmikantse, nagu *brantle*, *gagliardasid*, *pavanasid*. Oma oskusi võivad kõik seejärel proovida 7. augustil toimival Suurel Renessansi Ballil, vaatamängulisel öukonnapidustusel Heimtali viinaköögi õuel vardasde aetud pörsaste ja veinivaatide keskel. Selle juhatavad sisse „Hortus Musicus“ koos leedu vanamuusikaansambli „Banchetto Musicale“ tantsijatega, kandes ette *Festa a ballo*.

Pidustuste 5.—8. augustini annavad avaakordi Viljandi Linnkapell Margus Kubo juhtimisel. Kogu üritus on planeeritud koos rootslastega, esijoones teeb kaasa „Joculatores Uppsaliensis. Kohale tulevad Aino Kalaiena Riist, „Estonian Barock Soloists.“ Kantakse ette Frank Boyle'i ja Pekka Toivoneni iiri-teemaline muusikaline näidend „Carolan's Cap“.

Külla on palutud veiderdajad-rändmuusikud, kes oma kentsakate trikkidega lõbustavad möödakäijaid tänavatel. Samuti ei puudu pidulik tornimuusika puupillidelt ega ka hardad öökontserdid.

N. Punder

♦ VANAMUUSIKA VANAL VIISIL

Pärnu-kandi uudiseid

„Bermuda“ äri-idee parim

26. aprillil otsustati Vallikäärü haldamiskomitee konkursile esitasid ideid Kultuuriosakonna kultuuritoimetuse, a/s „Bermuda“ ja „Fiesta“. Kultuurikapitali nõukogu otsustas rõhuga hääleteenamusega tunnistada võitjaks „Bermuda“ (projekti autorid Margus Turu ja Mihkel Smeljanski). Seda tänu täpsetele majanduslikele arvestustele, mis mõjusid kui äri-idee. Oli ette nähtud, kuidas maksimaalselt ära kasutada nii vallipealne tiik (rahvasuus Vallikraav) kui tiigitagune territoorium, kus võiks toimuda hansalaatu ja muudki huvitavat.

Esmaülesandeks seati vabaõhulava katuse lõpetamine. „Bermuda“ lubab 1996. aastast hakata linnale oma sissetulekust maksma kuni 30%.

Maksimumist kriipsuke puudu

Aprilli eelviimase nädala lõpus oli Pärnu koolikooride konkurss-ülevaatus.

Pärnu Õpilasmaja kooristuudio neidude kooril „Nurmenukk“ (dirig. E. Treiblut) ja lastekooril „AVE“ (dirig. T. Künnapas) jäi žürii 10-pallise hindamissüsteemi juures vaid kriipsuke maksimumist puudu. Neidude koori puhul õigustab see igafi tema osavõttu Nancy koorifestivalist Prantsusmaal 19.—23. maini.

Preemiaks on koorile ühepäevane sisepöige Pariisi enne Nancyssse jõudmist.

Simman on tasemel

Pärnumaal Treimani kandis on saanud traditsiooniks kevadsimmanite korraldamine. Iga aastaga on nii tants kui pillimäng muutunud professionaalsemaks. Loomulik ka, sest Metsapoolde koolis on üheks õppeaineks kõigile peotants.

Hea stiilitundega mängis simmani muusikat Häädemeeste pillikoor. Südanliigutav oli näha ühises tantsuringis emasid-isasid lustimas koos lastega.

MALLE RAID

Muljed pärast teist eelproovi

Segakooride üldjuht Olev Oja: Üldmulje on hea, ettevalmistus on olnud tõhus. Väikestest 15–30 liikmelistes koorides, nagu Tartumaa Huvikoolide segakoor ja Tartu V Keskkooli segakoor, on muidugi kõrget taset saavutada hoopis kergem kui suurtes 50–60-liikmelistes koorides. Kuid ega sellist tüüpi koorid, näiteks Tartu X Keskkooli, Võru I Keskkooli, Valga I Keskkooli, Jõgeva Keskkooli segakoor väikestest kooridest, vähemalt oluliselt, alla ei jää. Eesti laulukultuuri perspektiivide osas on nende dirigentide töö aga ilmselt tänuväärsem. Ja muidugi raskem. Suur tänu sellistele dirigentidele. Oma osa nähtavasti on ka tarifitseerimisel, dirigendi palga sõltuvusseviimisel kooride tasemest.

Oma tugevuselt ei jää Tallinna koorid, eriti 22. keskkool, teistest maha, distsipliinilt aga küll. Selles osas oli esimesel eelproovil tõsised raskusi 54. keskkooli kogunenud kooridega, teisel eelproovil aga 22. keskkooli laulmatulnuteaga. Loodan, et laulupeol käituvad nad kõik nii, nagu neil eelproovidel, kus nad end kokku võtsid.

Lastekooride üldjuht Lennart Jõela: Tublid olid kõik — nii I kategooria kollektiivid kui ka kategooriata koorid. Osavõtjate arv on küll pisut kahanenud, kuid tase on paranenud. Laulupeole võime lubada kõiki.

Väga meeldivalt jäi meelde Pärnu Õpilasmaja Lastekoor (dirig. T. Künnapas). Maakonna kooridest oli tubli Elva Lastekoor.

Poistekooride üldjuht Venno Lau: Repertuaar oli seekord jõukohane kõigile kooridele, ja nendel, kellega II vooru ajal töötasin, hästi omandatud. Valdavale enamikule oli põhjust anda kategooria. Põhiosa poistekoori oli mitte kohustuslikus korras, vaid soovitusel põhjal ära õppinud ka ühendkooride laulud. Samuti paistab olevat selge meeste laulupäeval koos meestega esitav lihtne šoti laul.

Tõusnud on õpetajate tase kõlakultuuri väljatöötamisel. Kui omal ajal tuli ette, et poistekooreid laulavad raske, rämeda rinnahäälega, siis praegu seda enam ei esine.

Rõõmu teeb uus nähtus — ülemaakonnalised poistekooreid. Eelmisel proovil selgus, et palju on edasi arenenud Saaremaa Poistekoor. Seekord üllatas positiivselt Lääne-Virumaa Poistekoor. Käitakse koos vaid 2 korda kuus, aga tase on kõrge. Tuleb välja, et kohapealsed õpetajad abistavad. Aitäh neile!

Mudilaskooride üldjuht Aarne Saluveer: Esimest korda on mudilaskoorid üle Eesti koos, kategooriad pole ning seetõttu on tase ebahütlasem kui teistes kooriliikides. Üldpilt on siiski rõõmustav, kuid edaspidi tuleks rohkem tööd teha tooni ja vokaaliga.

Põhja-Eestis on tugev triumviraat Keila algkooli, Tallinna 22. Keskkooli ja Kuusalu kooli näol, Lõuna-Eestist liitub nendega Kilingi-Nõmme.

Naiskooride üldjuht Ene Kangron: Naiskoorilauljaid tuleb laulupeole mõnevõrra vähem, kui oli esialgu plaanis, tuhande asemel 800. Kuid peaaegu kõik, kes tulevad, vähemalt Põhja-Eestist, on hästi ette valmistatud. Ainult ühele koorile tuleb teha järeleksam, kuid arvatavasti pääseb temagi laulupeole. Eriti tahaks esile tõsta kahte Tallinna koori: Öismäe (dirig. E. Liiksaar) ja 13. Keskkooli (K. Õun) ning Taebala (E. Liiv), Märjamaa (V. Vaide), Türi I Keskkooli (T. Schütz) ning Paide Humanitaargümnaasiumi (E. Schoppe) koore.

Finantsist Marje Saar: Kõik laabub hästi, k.a. laulupeo direksiooni ja maakondade koostöö. Ainult laulupeo loteriipiletite müük läheb visalt. Kui siin murrangut ei tule, võib laulupeo korraldamisel tekkida arvestatavaid lisafinantsraskusi.

SIKUSARV OTSUSTATI TEHA 3. AASTAL

24.—25. aprillil jõudis lõpule kaks aastat kestnud rahvamuusika kool, mis käis koos kord kuus. Kuna tegu oli suurel määral individuaal lõppega, siis kvantiteeti taga ei aetud. Õppima pääses iga neljas soovija, kokku 15. Neist lõpetas 11.

Peale teoreetiliste loengute ja mänguuskuse täiendamise oli kavas palju muudki: rahvatantsutunnid (lugu tuleb paremini välja, kui saadetakse tantsu ka ise osatakse tantsida), pillide valmistamine (vile- ja parmupill) jne. Tuli uurida ka omakandi rahvamuusika ajalugu ning rahvamuusikute elulugusid ning vormistada see kirjaliku tööna. Nende huvitavate tööde kaitsmine oli kolmeosalise eksami üks komponent.

Kool sai otsa, kuid õppimishimu mitte. Otsustati vähemalt veel üks aasta koos käia, et teadmisi süvendada ning õppida sikusarve ning veel mõnda muudki rahvapilli ise tegema. Kavatakse teisigi huvilisi kaasa tõmmata.

L. Teras

NABAPIIRI TAGA KANNELT MÄNGIMAS

25-liikmeline Tallinna Muusikakooli (Narva mnt. 28) kandlemängijate ansambel „Kukulind“ Els Roode juhatusel käis aprillil lõpus Põhja-Norras. Mängiti nii rahvapilli- kui klassikalist muusikat. Elamine ja esinemine jäämägede keskel peaaegu mittelojuva pükese all oli ilus ja romantiline, vastuvõtt südamlilik.

„MU ISAMAA ARMAS...“

— KELLE VIIS?

M. Märtini eelmises ülevaatekirjutises „70 aastat tagasi“ märgitakse, et Miina Härma juhata tud koor esitas tema laulu „Mu isamaa armas.“

Kas see on sama viis, millega tavaliselt lauldakse seda laulu? Selles küsimuses arenes Välis-Eesti lehes „Vaba Eesti Sõna“ aastavahetusel elav mõttevahetus, mille ML toimetusele saatis Veljo Tormis.

Teda tänades avaldame lühikokkuvõtte sellest diskussioonist, mis peaks ka meie lehe lugejale huvi pakkuma.

Jutuotsa võttis üles Rudolf Alari, kes lehe 1992. a. 19. novembri numbris märkis: kord väidetakse, et „Mu isamaa armast“ lauldakse saksa viisil, kord nimetatakse heliloojana Miina Härmat. Tema kuulis New Yorgis Central Parkis J. Brahmsi op. 80, milles sisaldus nii „Gaudeamus igitur“ kui selle eesti tuntud isamaalaulu viis. M. Härma autorluse pani ta seega kahtluse alla.

3. detsembril kirjutas Virve Veenpere, et kuigi seda laulu on lauldud palju „saksa viisi järgi“, on olemas ka Miina Härma ilus originaalviis, mille leht ka avaldas.

Mu isamaa armas.

Tundussega. Miina Hermann.

1. Mu i - sa - maa ar - mas, kus sin - di - nud ma,
2. Ei hä - be - gat, kul - da ei lei - ta siin maal,
3. Ei pal - mi - puud, eed - reid küll kas - va me maal,
4. Oh õi - ee veel kau - a, mu i - sa - de maal
5. Su hoo - le - gend an - nan ja truuks sul - le jään,

1. aind ar - ma - la ma jär - jeat, sind ar - ma - la ma jär - jeat
2. meil vii - ja - känd - lat mul - da, meil vii - ja - känd - lat mul - da
3. meil õi - ja - ki ke - nad män - nid, meil õi - ja - ki ke - nad män - nid
4. Sa mee, kas pal - lu vah - vuist, sa mee, kas pal - lu vah - vuist
5. nii kau - a ku - ni ra - hus, nii kau - a ku - ni ra - hus

1. le kil - dan lau - ju - ga, ja kil - dan lau - lu - ga!
2. on kü - lal - l' - gal - pool, on kü - lal - l' - gal - pool!
3. le kuu - sed, ka - sed ka, ja kuu - sed, ka - sed ka!
4. le val - mu - va - ra ka, ja val - mu - va - ra ka!
5. su, mul - le - pou - e lään, su mul - le - pou - e lään!

Asjasse tõi veelgi enam selgust Raul Pettai 14. jaanuari numbris. Ta märkis, et 1880 avaldas Brahms „Popurrii tudengilauludest“. Selles on esimesel kohal meile tuntud laul, mille originaalseid sõnu „Wir hatten gebauet ein stättliches Haus“ peaksid vanemad eesti korporandid veel mäletama, ja neljandas, viimases osas kõlab majesteetlik „Gaudeamus igitur“.

R. Pettai lisas, et ta on M. Härma varianti lapsena palju laulnud, kuid Brahmsi oma kui hoogsam ja marsitaktilisem on enamlevinud. Ühtlasi märkis ta, et Tallinna XIV Rahvatantsupeo lõpus marssis tantsijate pere staadionit välja selle saksa viisi saatel.

Meie lauljate perel vääriski kaalumist, kas mitte elustada M. Härma varianti, eriti kontserdiettekanes. On ju G. Ernesaksa viisistatud „Mu isamaa on minu arm“ kõrval hakatud laulka algsamat J. Kunileiu varianti. Mõlemad heliloojad on siinpuhul eestlased. „Mu isamaa armsa“ kahe viisivariandi puhul on aga vaid ühe loojaks eestlane.

M. Võhmas.

Kolm muusikut „hariduse peastaabis“

Pärast administratiivseid ümberkorraldusi töötab peale Inge Raudsepa üleriigilises „hariduse keskstaabis“ veel kaks muusikut. Ene Raid endisest kultuuriministeriumist on nüüd Kooliameti inspektor-metoodik, tegeleb keskastme kunstide koolidega, s.h. kõigi muusikakoolidega — seadusloome, organisatsiooniline töö. Asukoht Sakala 23, tuba 206, tel. 44 67 29. Tiina Keel on Haridustöötajate Koolituskeskuse Koolitusosakonna metoodik — funktsiooniks kutseõpetajate täienduskoolitus, s.h. muusika osas, asub Sakala 21, tuba 307, tel. 68 49 76. Poole kohaga on ta ka Otsa-koolis, õpetab dirigentimist ning on puhkpillide ainekomisjoni esimees.

Vanalinna Muusikakooli poistekoor on tasapisi, peaaegu märkamatu, välja kasvanud Vanalinna Kooli laulmistundidest. Umbes 2–3 aastat tagasi koondusid esimeste klasside muusikahuvilised poisid gruppi, mis hakkas muuhulgas laulma ka vanamuusikat ja rahvalaule. See oli ühtlasi üks põhilisi impulsse, mis viis Vanalinna Muusikakooli asutamiseni 5. septembril 1991. aastal.

Paari aasta jooksul ei ole koor arvuliselt küll suurenenud, aga ta on märgatavalt laiendanud oma tegevust, proovinud jõudu ka nn. „suure muusikaga“ ja kujunenud kollektiiviks, kellel on oma eesmärk. Tööd on alustanud 6–8-aastaste ettevalmistusrühm. Koori kavandatud suurus (25–30 liiget) saavutatakse tõenäoliselt siis, kui praegused pesamunad jõuavad põhikoosseisu. Kooripoistega teevad tööd Elviira Vain, Celia Roose ja Reet Nikkel.

Vanalinna Koolil ja Muusikakoolil on ühised eesmärgid: luua inimsõbralik keskkond kristliku hariduse ja kasvatuse kaudu, püüd kujundada võimalikult soodsad tingimused sisemiselt tasakaaluse oleva isiksuse arendamiseks.

Sellel, et koor kuulub konkreetse kooli juurde, on omad plussid ja miinused. Ühest küljest avab see erilist soodsad võimalused rahvaloomingule ja varasele muusikale toetava süstemaatilise hariduse omandamiseks, teisest küljest toob see kaasa küllaltki piiratud võimalused kooriliikmete valikul. Kooli ja koori topeltülesande ühendamise optimaalset lahendust seni veel pole, kuid tutvudes teiste maade poistekooride kujunemise ajalooga, ei tundu selleni jõudmine olevat võimatu.

Poistekoori repertuaari nurgakiviks on sakraalmuusika: gregoriuse koraal, eesti vaimulik rahvalaul, kõikide ajastute kõrgetasemeline kirikumuusika. Selle kõrval aga lauldakse ka muud, et õppida tundma Euroopa ja Eesti koorimuusikat tervikuna. Esinemised ei ole poiste jaoks eesmärk omaette, kuid neil on siiski oluline koht: laulmine jumalateenistustel ja kontsertidel annab esitavale muusikale selle õige koha, innustab intensiivseks proovitööks, kingib rõõmu õnnestunud tulemuse üle.

Laagrid ja kontsertreisid, iga koori tegevuse lahutamatu osa, on püüdnud kujundada millekski rohkemaks kui turism ja oma

võimete näitamine. Iga matk või sõit on ühtlasi maailma tundmaõppimine selle lõputus rikkuses ja mitmekesisuses.

Üks kõrgetki poiste elus on kahtlemata olnud laulmine Maria kirikus Lübeckis. Näha oma silmaga üht Euroopa arhitektuuri tippteost; tunnetada, kuidas kõlab selles suursugune muusika; millise sügavuse ja ülevuse annab helidele ideaalne sakraalehtis ning seejuures kasvõi natukeneagi teada, mis sundis inimesi selliseid imesid looma ja läbi sajandite säilitama.

Heaks praktikaks poistele on olnud koostöö Vanalinna Muusikamaja ansambliga „Linnamuusikud“. Nendega koos on lauldud mitmetes kirikutes ja kontserdisaalides, samuti siis, kui Tallinnas pidas oma esimese piduliku missa Vatikani suursaadik Eestis piiskop Justo Mullor Garcia. Ansambli juht Taivo Niitvägi ja mitmed „Linnamuusikute“ liikmed on olnud toeks ja abiks paljudes ettevõtmistes, aidanud kujundada koolielu pidulikumaid hetki. Kooripoiste kindlaks kaaslasteks oreli, klavessiini ja klaveri taga on läbi aastate olnud Muusikamaja barokkorkestri liige Marju Riisikamp.

Reet Nikkel

70 aastat tagasi

Kevaditi on ikka olnud palju koori-kontserte. Nii oli see ka maikuus 1923. Pealegi oli tulemas üldlaulupidu. Käidi laulmas ka väljaspool Eestit. 27. mail andis Noorte Ühingu segakoor „Tungal“ kontserdi Helsingi Ooperi saalis. Publikut oli vähe. „Iltalehti“ arvustaja ütles siiski: „Kahju neist, kes jäid ilmumata, sest kontsert oli väärt, et seda kuulata.“ Arvustaja märkis ka, et 100-liikmelise koori naishääled olid kõlavad, eriti sopranid. Suur menu oli koorijuhil hr. Vettikul.

Karl Leinuse lastekoor oli tegutsenud juba 4 aastat ja kogu selle aja etendanud meie lastekooride arenguloos tähtsat osa. Nüüd moodustati koori toetamiseks vanematekogu. Mõnel pool mujal toimiti teisiti — kõrgepealt loodi vanematekogud ja nende juurde lastekoorid. Nad kõik kandsid nime „Laululapsed“. Maikuus oli olemas juba 7 „Laululaste“ koori. Õpetus oli tasuta. „Tallinna Laululapsed“ andsid 11. mail kontserdi „Estonia“ kontserdisaalis, 13. mail esinesid „Paide Laululapsed“ Türi Muusikaseltsi saalis. Juunis taheti Tallinnas suurem ühiskontsert toime panna.

Soojalt võeti vastu „Estonia“ Muusika Osakonna segakoor Tartus. Esineti Pauluse kirikus 120-liikmelises koosseisus August Topmani juhatusel. Kava oli klassikaline: Bach, Händel, Mozart, Palestrina, Lasso jt. Kontserdil käinud Juhana Aavik kriipsutab alla, et „see vaimulik eeskava ei olnud kokku seatud juhuslikkudest töödest, nagu seda oleme harjunud sagedasti nägema, vaid see oli haruldane eeskava, mis ära märkis kirikumuusika edenemise tähtsamad aja-järgud.“

August Topman ei pälvinud tähelepanu mitte ainult koorijuhina. 9. mail 1923 esines

ta Tartu Ülikooli kirikus orelimuusikaga, „tõendades, et ta ka väga hea organist on,“ nagu kirjutas „Postimees“. Ta esines soliidse kavaga, kuhu kuulusid Bach'i Passacaglia, Händeli üks kontserte, A. Kapi Koraalivariatsioonid ning P. Süda loomingu „Ave Maria“ ja g-moll Fuuga. „Peab otse inestama“, kirjutas „Postimees“, et ta võõra oreliga nii ruttu võis tutvuneda, et raske eeskava nii muusikaliselt kui ka tehniliselt õnnestus.

Ettevalmistused laulupeoks edenesid jõudsalt. Mai keskpaigaks oli kirja pandud 361 segakoori, 65 meeskoori ja 92 pasunakoori, kokku ligi 1500 tegelasega. Tulema pidid ka koorid Lätist ning Leedust. Üldjuhtideks olid valitud Konstantin Türnpu, Juhana Simm ja Eduard Knute — viimane puhkpilliorkestritele. Kaks päeva enne laulupidu taheti käima panna erirongid piduliste jaoks. Tegelasete oli ette nähtud 50% hinnalandus.

7. mail võisid tartlased osa saada ühe tolalase tuntuma laulupedagoogi Georg Stahlbergi õpilaste kontserdist. Üldiselt lauldi puhtalt, tunda oli lahtise rinnahääle rõhutatud tarvitamist. Esinejate seas olid ka meie hilisemad tuntud lauljad A. Viissmann-Viisimaa, E. Laanenbeck-Laanpere ja R. Jõks.

R. Jõks äratas tollal tähelepanu ka 10. mail külalisena Tallinnas Verdi ooperis „Traviata“ Alfredot lauldes. Sellel etendusel käinud prof. Theodor Lemba leidis aga, et „tema pehme, ilusa värviga lüüriline tenor on veel üsna vähe haritud. Kõrgemas registris ei jõudnud hr. Jõks kindlat kõlavust anda, mille tõttu kõrgete helide mõju kaduma läks. Peale selle puudub tal „bel canto“ laulmine ja hingamiskunsti valitsemine. „Ühe sõnaga — noorel lauljal on vaja veel õppida.“

Rahule jäi prof. T. Lemba Violetta laulnud pr. Made Päts-Jakobsoniga. Ta mõjus

oma osas hästi mitte ainult vokaalselt, vaid ka lavaliselt. Germont'i laulis Karl Viitol rahuldavalt, kohati jäi puudu lüürilisusest.

15. mail leidis aset veel üks huvitav sündmus teatrielus. Väljaspool hooaega etendati nooremate jõudude osavõtul Kitzberg-Simmi laulmängu „Kosjasõit“. Juhatas R. Kull. Puhastulu oli mõeldud „Estonia“ stipendiumikassa toetuseks. Teatavasti oli „Estonial“ tõsine kavatsus saata oma lauljaid, kui vähegi võimalik, välismaale täienduskoostulele.

Maikuus lõpetaski „Estonia“ oma hooaja. Viimased etendused olid „Sevilla habemeajaja“, „Traviata“ ja „Aida“.

Mais 1923 korraldas dirigent R. Kull oma tuluõhtu, mis koosnes ainult valssidest. Selline kava vastas muidugi publiku maitsele ja saal oli rahvast puupüsti täis. Mängiti Glazunovi ja Tšaikovski kontsert- ja balletivalse, Weberit ja Godard'i. Suure menu osaliseks sai dirigendi enda komponeeritud valss, mis tuli kordamisele. Kõige toredamad olid muidugi J. Straussi „Lood Viini metsadest“ ja „Kevadhääled“.

26. mail algas „Vanemuise“ suviste sümfoniakontsertide 16. hooaeg. Palgatud oli 45 mängijat, juhutama pidid J. Aavik ja J. Simm. Mängida kavatseti igal õhtul kella 9 alates. Esmaspäeviti olid plaanis rahvakontserdid, s.t. lihtsam sümfoniiline muusika, kolmapäeviti pidi kõlama kergesululine muusika, teisipäeviti ja reedeti balleti- ja ooperimuusika, neljapäeviti tõsisem, nõudlikum kava, laupäeviti-pühapäeviti aga suurendatud rahvalik kava solistide kaasteguse. „Vanemuise“ aed kaunistati selleks puhuks ilutuledega.

11-liikmeline suvemuusika orkester hakkas tegutsema Võrus „Kandle“ aias, mängijaiks Tallinna orkestrantide ühisuse liikmed.

Mati Märtn

Muusikuteest.

Muusikas alustasin kitarriga muusiku jaoks hilja, umbes 13-aastasena. Ega kooliajal polnud mahtigi pilliga tõsiselt tegelda. Oma aja võttis värvapall, olime koolimoorte hulgas vabariigi tasemel. Kitarrri võtsin vahel kätte küll, vajadus muusikategemise järele oli.

Paljud inimesed hakkavad muusikat vihkama tänu sellele, et vanemad on sundinud neid muusikaga tegelema. Kui tal kord tuleb teha teadlik valik — kuhu edasi?, ütleb ta muusikale „ei“. Ta on selleks ajaks varustatud muusikalise tarkusega, kuid vihkab muusikat sunni tõttu.

Mind pole sunnitud. Peres pole teisi muusikuid, kuigi vend oli absoluutse kuulmisega ja emal on imeilus lauluhääl praegugi.

Lavainimene on tegelikult edev. Vaevalt alguses endale teadvustataksegi, et on vaja teha Muusikat, et on pidev vajadus endale midagi uut juurde saada. Minul ei ole muusikast villand, olen alles nüüd seda enda jaoks hakanud avastama, pärast kaheksat aastat muusikaõpinguid. Konservatooriumis olen 1984. aastast, nüüd lõpetan kammerlaulu osakonna. Diplomitega vehkimise aeg on möödas. Tähtis on see, kes sa oled, kui sügavalt oled endale muusika avastanud. Alguses on kõik nagu kohustuslik materjal, tõelise muusikani jõutakse hiljem, kes kiiremini, kes aeglasemalt.

Minu esimene õpetaja Filharmoonia estraadistuudios oli Ester Lepa. Konservatooriumis vedas väga — juhendajaks sain Raimond Alango. Paljuki olen see, kes olen, just tänu temale. Mõne vähem põhjaliku õpetaja juures oleks kooli lõpetamine võinud olla raskem ja vaevalisem.

Teistest.

Laulan Presley laule küll. Kui alustasin, oli ta minu lemmik. Elvise suhtes olen nagu viimane mohikaanlane. Ta oli muusikas vahetu ja vaba. Muide, tema oli see, kes kuni surmani võttis klassikalist hääleseadet, tema viis kokku häälekooli ja popmuusika. Elvise ingliskeelsete lauludega laulan ennast kontserdil lahti, on nagu soojendus. Tema laulud võimaldavad kasutada vokaalseid striihe, eksperimenteerida, mis sel korral välja tuleb, mis mitte. Sellega saadud vorm annab tunde, kas saab klassikat, näiteks Haydnit laulda või ei. Publik võtab Presley laulud tavaliselt hästi vastu, kontakti luua on kerge, seejärel saan edasise kava koostada, palad järjekorda panna. Tunne, kas publik on pihus või ei, tuleb kiiresti.

Aga pigem olen Georg Otsa fänn. Vaatamata kõigele on ta suur mõistatus — milles seisneb tema fenomen? Oli see mingi kujundatud ideaal? Mozarti interpreteerimisel oli Ots ületamatu.

◆ 1988. a., pärast konkursivõitu Jürmalas.

Tema oskas heas eesti keeles laulda. Selles keeles ilusti laulmiseks on vaja erilist annet, seda tal oli.

Rahast.

Tundub, et kunstnikud on praegu nagu proovi all, nad on rataste vahele jäänud. Varem oli kõigil ühine stress, nüüd on kunstitegijatel seda eriti palju. Nad on ju tegelikult teenindav personal, inimeste kunstivajadus jääb ikka. Kontserdipiletid öeldakse olevat kallid. Samas läheb inimene silmaga pilgutamata mõnda baari, kus ainuüksi sissepääs maksab kontserdipileti hinna või veelgi rohkem. Aga võibolla kontsert neid inimesi ei huvitagi, sellised pole võime-lised sinna minemagi.

Muusikul ongi dilemma: kas anda kontsert hoopis tasuta või võtta selle eest suur summa. Kaugematesse kohtadesse sõit ei tasu ära, see on väga kallis. Ja vahel ei viitsita ka — ligemal on mugavam.

Olen vabakutseline. Kontserdikutseid on palju, kõiki ma vastu ei võta. Esinen vähem kui varem, võin valida, mida laulda, kuhu minna. Kutsujad maksavad, palju ma küsin. Elan ära.

Olen vahel, kui vaja on olnud, laulnud ka nn. sildipidudel meelelahutuseks. Seal näeb ära, milliseid laule vajab rahvas. Raekoja publik tuleb kindla peale välja, et interpreeti kuulata.

Muusikatudengitel on praegu raske — 90 krooni stippi, mis ka ähvardatakse ära võtta. See on tudengite solvamine — 90 krooni eest kuus saab näiteks „Kan-nikeses“ süüa 9 hamburgerit. Mis saab

edasi? Öppelaenu võib ju võtta, näiteks 10 000 krooni, aga — millest see pärast tagasi maksta?

Muusikat ei saa rahaga mõõta.

Loomingust.

Luua on „väga lihtne“ — istud maha ja kirjutad. Laulud tulevad, kui tulevad, kui ei tule, siis ei tule. Oma laule on suhteliselt palju, kolmekümne ringis, rahvas tunneb laiemalt kolme.

Kolm kassetti on ilmunud. Pikemat aega töötan juba plaadimaterjali kallal.

Hea muusika — see on ansamblimuusika, kui on olemas mõttekaaslased. Mida huvitavamad inimesed, seda huvitavam muusika. Tuleb tunnetada õiget tempot ja rütmi. Kitarrist Are Jaamaga on meil üksteisemõistmine ammu olemas. Ka Are alustas pillimänguga 13-aastasena. Hea arranzjeerija ja laulude lahtimõtestaja on bassimees Margus Minn.

Imidžist.

Lauljad on „tähtsad inimesed“ — kõik jälgivad seda, kes on laval peaosas, mitte seda, kes mängib all orkestriaugus. Laulja imidž on väga tähtis. Tavalise inimese elu on ju teistsugune, nad ei ole kõigi tähelepanu keskpunktis. Eesti on nii väike, kõik teavad kõike ja kõiki, igaüks arvab olevat endal õiguse õpetada.

Tõelist imidžit ei saa teadlikult luua. Võib ju oma juuksed blondeerida või muud sellist ette võtta, aga see pole see. Tõeline imidž tekib mitte läbi välimuse, vaid läbi töö, läbi ideede, läbi muusika. Kunagi arvasin, et olen kõige parem, kõige andekam, kõige ilusam. Nüüd on see lapsikus tõisem. Tuleb ennast maksma panna, siis on kõik korras. Loon ja laulan selle häälega, mis mulle on antud. Muidugi, aeg võib kõike muuta, kõigil on omad kogehetked, aga laine viib alla ka. Küsimus on, kas jõuame siis uuesti laineharjale tagasi?

Lauljal on vaja teatud edevust, see peab olema positiivne edevus. Kui on vajadus lavale tulla ja seal olla, siis tuleb ennekõike küsida: miks? milleks mul on vaja seda teha? Artist on loodud selleks, et anda, mitte et võtta.

Tegelikult ei ole üldsegi tähtis, kas minust räägitakse või kirjutatakse hästi või halvasti. Paipois tüütab ka oma headusega ära. Vahel mõtled: mis õigusega teine inimene kirjutab sinust halvasti? Varem riivas see üsna palju. Tingedal ajakirjanikul muidugi ennast solvata ei tasuks lasta.

Tähtsaim on, kas minu muusika järele on vajadust, kas mind tahetakse kuulata. Laulja ei suuda olla laulja väljaspool keskkonda, ta peab minimaalselgi määral vastama publiku ootustele.

Märksõnad kõneluse suunamiseks esitas
AIME KONS

VÄLISMAALT

Jagatakse auhindu

Selle aasta algusest on muusikutele jagatud juba palju väärtuslikke auhindu.

Herbert von Karajani auhinna eriti kõrgekvaliteediliste plaadide sisselaulmise eest sai saksa bariton Dietrich Fischer-Dieskau.

Ohufeistkümne „Orpheuse“ auhinna saajate hulgas on James Levine New Yorgi

teatrist Metropolitan Opera esinemiste eest Verdi „Luise Milleris“ ja „Traviatas“.

Frankfurdil muusikapremia sai sealsel muusikamessil kätte Harry Kupfer, kelle põhitöökoht on juba Saksa DV aegadest Berliini Koomiline Ooper ja kes praegu esineb sageli külalislavastajana Lääne(?)-Saksamaal ja mujal Euroopas.

N. Järvi dirigeerib A. Pärdi muusikat

Lääne ajalehed reklaamivad firma „Chandos“ uut CD-d. Sellele on lindista-

tud 7 Arvo Pärdi teost Londoni orkestri „Philharmonia“ esituses, dirigeerib Nee-me Järvi. Plaat kannab nimetust „Collage“.

V. Tormise tellimisteos

Maailmakuulus meesvokaalsekstett „The King's Singers“ tellis teose Veljo Tormiselt. Meie helilooja kirjutas ballaadi-laadse loo „Piiskop ja pagan“ ristiusku toonud piiskop Henrikust, kelle soome talupojad löid maha. Märtsikuust on see lülitatud „kuningalaulikute“ repertuaari.

H. C. Sconbergi järgi

(Algus ML nr. 9)

Plaadistuse lõppedes ei lugenud Horowitz koostööd Giuliniaga eriti õnnestunuks ja sellel polnud mingit tegemist Giuliniaga, nende *appoggiatura*-de ja *acciaccatura*-dega. Ta tunnetas, et Giulini oli veidi raskepärane ega puhunud muusikasse elu. Olid ka fundamentaalsed erinevused tempode osas. Giulini võttis sissejuhatavas *tutti*'s väljapeetuma tempo, teades väga hästi, et Horowitz oma sisseastumisel paneb maksuma kiirema tempo. Lõppude lõpuks oli Giulini sunnitud — nii vastu, kui ta sellele ka ei olnud — kasutama Horowitzi tempo. Aga kahe vaimulaadi heitlus ei peegeldunud lõpp-produktis.

Esituses tehti nii film kui ka plaat ja filmikassetist sai otsekohe bestseller. Esilinastus toimud *Lincoln Center*'is New Yorgi filmifestivalil 8. oktoobril 1987. Nagu „Viimse romantikugi“, olid selle teinud dokumentalistid Albert Maysles, Susan Froemke ja Charlotte Zwern. Vahepeal katkestas muusika jutujamine ekraanil Mr. ja Mrs. Horowitziga. Wanda oli heas vormis. Tülgastunud ilmel andis ta nina pihta ühele Horowitzi pinnivale Euroopa muusikakriitikule: „Alati samad küsimused.“ Filmi lõpul küsiti talt, mida ta arvab esitatust. Wanda vaatas küsijale uskumatu otsa: „Kas soovite, et ütleksin, et mulle ta mäng ei meeldi?“

Viimast korda esines Horowitz publikule mõned kuud pärast tagasijõudmist Milanost. See ei olnud kontserdisaalis, vaid uue plaadi valmimise puhul korraldatud vastuvõttul Sam Goody plaadikaupluses Manhattanil (West 50th Street). Horowitz oli teinud selliseid asju ka minevikus ja näis neid nautivat. Õnnelikuna kirjutas ta Goodi juures autogramme oma plaatidele, ümbritsetuna teda jumaldavast rahvahulgast. Vana mees näis väsimatuna.

Eduardus Halim ei olnud ainus pianist, kes regulaarselt mängis Horowitzile tema viimasel eluaastal. Pidevalt külastas Horowitzi ka Murray Perahia.

Mozartile ja teistele Austria-Saksa klassikutele kontsentreerunud Perahia oli otsustanud oma repertuaari avardada, ja nii töötas ta koos Horowitziga läbi paljud Liszti ulatuslikud teosed, samuti Francki Prelüüdi, Koraali ja Fuuga. See ei olnud õpetaja-õpilase vahekord. Perahial oli seljataga suurejooneline rahvusvaheline karjäär ja temast oli samuti saanud teatavat laadi kultuse objekt. 1991. a. ajakirjale „Gramophone“ antud intervjuus rääkis ta, et Horowitz andis talle üksnes nõu, nagu „üks artist teisele“. Mida sai Horowitz anda ühele nii täiuslikule kunstnikule? „Palju. Klaveri võimaluste osas end väjendada värvingulistest vahetordades. See on väljamõeldis,“ ütles Perahia, „et Horowitz mõtles ainult tehnikale. Tehnika oli tal alati ühendatud kõlaga, fraseerimisega, laiemaga kujutlusega. Horowitz vihkas mehaanilist mängu... Varem leidsin ma

Liszti olevat ebameeldiva — *showman*-likkus oli mulle võõras, aga ta näitas mulle, et ka Liszt võib olla muusikaliselt sügav.“ Suurima mulje jättis neist kohtumistest Perahiale arusaamisele jõudmine, et Horowitz ei olnud kunagi armastanud liialdada, ülepaitsutatud tunnetega romantismi. „Kõik pidi olema loomulik, mitte kunstlik.“

Muidu käis Horowitzide juures külalisi harva. Sõbrad olid surnud või nendega suhted katkenud. Rudolf Serkin oli haige ja lahkus ainult harva. Võib-olla ka Horowitz ise ei soovinud enam kedagi näha. Veidi enne surma küsis ta Franz Mohrilt Serkini kohta. „Miks te ei helista talle?“ küsis Mohr. „Rudi võiks selle üle rõõmustada.“ — „Ei,“ sõnas Horowitz, „tema peaks mulle helistama. Ta on minust noorem.“ Horowitz ei rääkinud tõtt. Serkin, kes oli sündinud 28. märtsil 1903, oli temast kuus kuud vanem. Ta suri 1991. aastal pärast pikka haigust.

Võib-olla Horowitz oli liiga hõivatud koduste plaadistamisega, et veel inimestega suhelda. Tema eluruumid olid täis salvestusseadmeid ja juhtmeid võis näha igal pool põrandal. Horowitz jõudis veendumusele, et tema parimad plaadid on tehtud tema oma kodus, East 94-th Street'il. Ta ei soovinud enam minna mängima RCA stuudiosse, mille akustikat ta eriti ei armastanud. Ta katsetas Grace Rainey Rogers Auditoriumiga Metropolitan Museumis ja talle ei meeldinud ka see. Ainult kodus jäi ta rahule.

1989. aasta algul tegi ta plaadi Thomas Frostiga, mis lasti välja albumina „Horowitz at Home“. See sisaldas mõned Mozarti teosed, nende hulgas B-duur Sonaadi (KV 281), mis oli Horowitzi repertuaaris uus, ja veel 1986. a. plaadistamisest kõrvale jäetud kolm Schuberti-Liszti pala: „Ständchen“ ja „Soirees“ nr. 6 ja 7 Mozarti laulud ja tantsud ning Liszti arranžeringid olid omataoliste hulgas plaadistamise ajaloo parimad. Eriine vabadus, lineaarsete liinide sõltumatus („Ständchen“), hingestatud laul, pikalt võluvad fraasid ja pimestavad värvid teevad ülesvõtte unikaalseks isegi Horowitzi kohta.

Mitu kuud pärast plaadistamise lõppu võttis Horowitz kõike rahulikult. Ta vaevalt puudutab klaverit, vähemalt päeval. Virginia Bach, kes töötas sel ajal Horowitzide kodus omalaadse assistendina, hoides korras majapidamist, oli ise ka pianist ja ihaldas Horowitzi mängu kuulda. Kuid maestro vaid signeeris oma pilte, sorteeris posti jne. Mrs. Bachi sõnul ei puudutanud tema sealoemise esimestel kuudel üldse klaverit.

Ainult siis, kui mõtted läksid uue plaadi tegemisele, töötas ta veidi. 1989. aasta augusti lõpul vaatas ta läbi repertuaari, millest kasvas välja tema viimane plaadistus. Mrs. Bach ei kuulnud teda kunagi tegemas tehnilisi harjutusi. Ta ainult mängis muusika läbi, vahetevahel peatuses ja korras fraasi. Ta ei mänginud kunagi üksikut pala rohkem kui viis korda. Tavaliselt oli neid ainult kolm.

andes ütles Lutoslawski: „Ega kunstnik või kunagi jääda pensionile.“

Sibeliuse järel teine

Stockholmi festivalil kanti ette vaid kolme maailma tipphelilooja teoseid. Janis Xenakis esindas Läänt, Sofia Gubaidulina Ida, noor soomlane Magnus Lindberg Põhjamaid.

M. Lindberg on praegu ületanud kõigi teiste Soome heliloojate mängitavuse välismaal, v.a. Sibelius. Tema auhindu võitnud menuteosele „Kraft“ on nüüd lisandunud orkestrioopus „MAREA“.

Ohel õhtul — meenutas Mrs. Bach — oli Wanda välja läinud, maja oli tühi — ja ta istus vaikselt trepi ülemisele astmele Horowitzi mängu kuulama.

See oli „Liebestod“ ja nagu Mrs. Bach meenutas: „See oli nii imeilus, et ma puhkesin nutma. Läksin elutuppa ja ütlesin talle: „Te panite mu nutma“. Horowitz oli liigutatud ja rääkis pärast seda majapidajannaga tükk aega. „Ta oli nii armastusväärne, püüdes osa võtta sellest, mida ma talle rääkisin.“

Ohel teisel korral oli Mrs. Bach hämmastatud sellest, kui lapselik on Horowitz mõnikord ja milline totaalne „geenius“ teine kord. Horowitzi mitu kuud jälgides pani ta tähele, kui üliorganiseeritud oli maestro. Alati oli tal märkmik kaasas. Kuuldes või lugedes midagi, mis huvi pakkus, märkis ta selle alati üles.

Plaadistamishooaeg algas 20. oktoobril. Frost pani ette teha teine CD Deutsche Grammophoni jaoks. Horowitz arvas sedasama. Sel ajal oli ta täiuslikult õnnelik. CBS/Sony soovis teha järgmist Horowitzi plaati ja Gunther Breest, kes oli soovitanud Horowitzile Deutsche Grammophoni, oli nüüd seotud CBS/Sonyga. Lõpuks otsustas Horowitz ikkagi Breesti kasuks. Asjasse pühendatud väitsid, et CBS/Sony pakkus lihtsalt kasulikumat lepingut kui Deutsche Grammophon.

Uus CD sisaldas muusikat, mida Horowitz ei olnud Ameerikas kunagi avalikult ette kandnud. Algne idee oli mängida ainult Haydni ja Chopini. Aga ta muutis meelt. Ta alustas nagu algselt plaanitud, Haydni ja Chopiniga, plaadistades Haydni Sonaadi nr. 49 Es-duur ja Chopini etüüdi (op. 29 nr. 1 ja 5), masurka c-moll (op. 56 nr. 3), nokturnid Es-duur (op. 55 nr. 2) ja B-duur (op. 62 nr. 1) ning „Fantasia-Impromptu“.

Aga vahepeal oli tal uus kõnelus Frostiga: „Sa küll vist imestad, aga ma leidsin plaadi lõpetamiseks midagi paremat kui „Fantasia-Imromptu.“ Ta oli vaadanud läbi Liszti kõited, sest Chopiniga oli ta veidi õnnetu. Ta tundis, et ta vajaks lõpetamiseks midagi olulisemat, ja ta pilk jäi uuesti peatuma Liszti arranžeringule „Liebestodist“ — teosel, millega ta oli töötanud koos Halimiga. „See oleks täiuslik lõpetamine!“ Mõne päeva pärast oli pala täielikult näppude sees ja sellega ta tõepoolest ka lõpetas oma plaadi. See osutus sümboolseks. Ta leidis ka üldsusele tundmatu Liszti teose — Prelüüdi Bachi kantaadile „Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen“. Liszti hiljem komponeeritud ulatuslikumat variatsioonidekogumikku samale kantaadile vahetevahel mängitakse, aga lühike, üliväga kromaatiline, tumeda, sünge koloriidiga intensiivselt tundeüllane Prelüüd oli täielik üllatus.

Tavaliselt küsis Horowitz kaks lindistus-aega nädalas — kumbki kaks tundi. Frost, tema produtsent CBS/Sony plaadistamisel, arvas, et 3 nädalaga peaks Horowitz rahul olema. Aga nagu kirjutas „Times“ 11. aprillil 1990: „Mingist müstilisest allikast oli ta energiat juurde saanud ja see võimaldas tal toime tulla paari nädalaga. Ta suutis jälle plaadistada kolmel korral nädalas, olles suurepärase töömeeleolus, tundes rõõmu oma võimetest.“ Nii energilisena ei olnud Frost teda kaua näinud. Ta tegi plaane edaspidiseks. 5. detsembril kavatses ta viibida „Traviata“ etendusel La Scalas, mida pidi dirigeerima tema uus sõber Carlos Kleiber. Detsembri keskele oli planeeritud kaks soloõhtut — Berliinis ja Hamburgis.

Plaat sai valmis kuuks seansiga kahe-teistkümnepäeva jooksul. Viimane ülesvõtte toimus 1. novembril. Neli päeva hiljem oli Horowitz surnud.

„Clavier“, november 1992
Ingl. keelest tõlkinud **Toivo Nahkur**

80-aastane maailmarändur

80-aastaseks saanud W. Lutoslawski dirigeerib tänavau oma juubelikontserte üle kogu maailma. Alustas ta mitmes Saksamaa linnas (München, Karlsruhe, Halle, Frankfurt), seejärel sõitis USA lääneannikule San Franciscosse ja siis Los Angelesi, kus mängiti tema äsjavalminud Neljanad sümfooniat. Tulnud tagasi Euroopasse, alustas ta Pariisist, seejärel sõitis Helsingisse, seal Prahasse. Edasi tulevad Strasbourgi, Stockholm, Rooma, London-Brafslava. See pole veel kõik. Münchenis intervjuud

Noppeid EESTI RAADIO saatekavast 23.—30. maini**I programm kell 22.05 „Muusikaline tund“**

P 23. mai — „Kõrvaline muusika“. Immo Mikhelsoni saade
 E 24. mai — „Orientaaltund“. Hiina buddhistlik muusika. Saates vestlevad Jaan Kaplinski ja Peeter Vähi.
 T 25. mai — „Mu lihtne viis“. Saate professor Eugen Kapi 85. juubeliks koostab Mati Märtin.
 K 26. mai — „Inglaslik muusika“. Immo Mikhelsoni saade.
 N 27. mai — Viktoriini „Teise seinä nael“ kokkuvõtteid. Ankeet „10 küsimust „Muusikalise tunni“ asjus“. Heade ettepanekute saamiseks pöörduv kuulaja poole toimetaja Helve Vösamäe
 R 28. mai — „Kunstnikud, usaldage oma rahvast, siis tema usaldab ka teid“.
 Rudolf Tobias. Saate helilooja 120-nda sünniaastapäeva puhul teeb Mati Märtin.
 L 29. mai — Soovikontsert.
 P 30. mai — „Kõrvaline muusika“. Saate teevad Immo Mikhelson ja Tiit Kusnets.

III programm kell 19—22

P 23. mai — „Valguskiir“. Saate koostab Härmo Saarm.
 E 24. mai — Mängib BBC sümfooniaorkester Jan Pascal Tortelieri juhatusel. Kavas John Caskeni „Kolme ajastu maalingud“, Edward Elgari Tšellokontsert e-moll (solist Colin Carr), Hector Berlioz „Fantasiline sümfoonia“; kell 21 Muusikat 1992. aasta „Kolme koori festivalilt“.

MOZARDI MUUSIKA

Meie aegadel ei teki kellelgi kahtlust, et ooperi autorina mõeldakse tingimata heliloojat. Kuid omal ajal käisid asjad sootuks teisiti. Esikohale nihutati libreto autor ja heliloojat nimetati nagu muuhulgas.

„Võluflöödi“ esietendusel ühes Viini teatris 1791. aastal kandsid kuulutused ja programmilehed jämedas kirjas järgmist teksti: „Emanuel Schikanederi suur ooper kahes vaatuses“. Sellele järgnes pikk loetelu kõigest ja kõigest ja siis tuli jäme joon. Alles selle all oli kirbukirjas märgitud, et esitavale tükile on muusika kirjutanud härra kapellmeister Mozard.

REKORDPILLID

Pea kõigil pilliperekondadel on omad rekordimehed.

Kontrabass on suurim keelpill. Tema sünniajaks on 17. saj., orkestris hakati teda kasutama alates 18. sajandist. Kuni meie sajandi alguseni loeti selle pilliliigi suurimaks esindajaks oktobassi, mille ehitas aastatel 1848—1850 J.B. Villiaume: pilli kõrgus oli 4 m. 1924. a. ületas selle saavutuse Ameerika meister Arthur Ferris, tõi küll, vaid mõne sentimeetri võrra. Asjatundjad väidavad, et sellise pilli kõige madalamaid toone pole üldse võimalik kuulda — neid võib vaid „tunnetada“.

Traditsioonilist kitarri on see-eest alati loetud üheks õrnakõlalisemaks instrumendiks, millega ei saagi tekitada tugevaid helisid. Seda ei või väita aga Kanada meistri Joe Kovachichi valmistatud pilli kohta: pikkus üle 4 m, kaal üle 30 naela (u. 14 kg) on tagatiseks tema üsna võimsale kõlale.

Samad omadused on ka Ameerikas Santa Fés 1982. a. valmistatud harfil. Oma mõõtmelt ületab ta tavalise kontsertharfi 2,5 korda, heli tugevdab eriline resonaator. Harfi 41-l keelel on parem mängida kahekesi: selleks on konstrueeritud spetsiaal-
 iste.

Puhkpillidest on rekord muidugi tuuba käes. Neist suurimaks loetakse kontrabasstuubat, mis valmistati eelmise sajandi lõpul Ameerika „marsikuningale“ John Philippe Suzale tema turneeks Euroopas. Pilli sai mängida, toetades seda spetsiaalse alusele, ja isegi nii ulatus selle kõrgus 2,5 meetrini, toru pikkus lahtivõetult oli aga 12 meetrit! Praegu asub see monstrum ühes Lõuna-Aafrika tsirkuses.

Trummide rekord kuulub kindlasti 1872. a. Bostonis valmistatud pillile, mille diameeter oli ligi 4 m ja kaal 240 kg.

Ja ikkagi oli kõige keerulisem ja ambitsioonikam pill 18. saj. leiutatud orkestrion, millega oli võimalik imiteerida tervet orkestrit. Kuulsaimad meistrid olid vennad Melzelid Austriast. Nende suurim pill kandis nimetust „Appollonik“ ja imiteeris edukalt kogu toleaege orkestrikoosseisu. Orkestrioni mängimapanemiseks vajati kuut inimest.

T 25. mai — Rudolf Tobiasi oratoorium „Joonase lähetaamine“. Esitavad ER segakoor, „Estonia“ ooperikoor, Filharmoonia kammerkoor, lastekoor „Ellerhein“ ja ERSO Peeter Lilje juhatusel. Solistid on Raili Viljakainen, Urve Tauts, Janis Sprogis, Aleksander Poljakov ja Mati Palm. Oreil Ines Maidre.

K 26. mai — „Muusikalise tunni“ valikkava.
 „Armastus eesti heliloojate nüüdismuusikas“. Kordame Helju Taugi saadet, mis oli esmakordselt kavas 1984. aastal: kl 20 „Deutsche Welle“ muusikaprogramm: W.A.Mozarti Flöödikontsert G-duur KV-313 (Philippe Boucly ja Baieri Raadio Sümfooniaorkester Colin Davise juhatusel; F. Mendelssohn-Bartholdy Sümfoonia nr. 4 A-duur „Itaalia sümfoonia“ esitab Edela-Saksa Raadio sümfooniaorkester Grzegorz Nowaki juhatusel; kl 21 G. Bizet-R. Šišedrin — „Carmen-süit“. Esitavad „Moskva virtuoosid“, Armeenia Riiklik Kammeransambel ja löökpilliansambel Vladimir Spivakovi juhatusel.

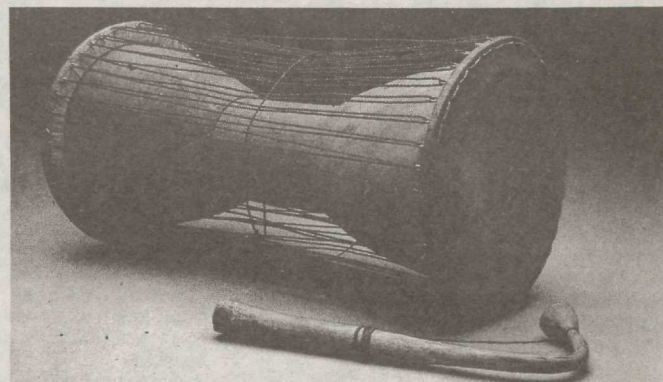
N 27. mai — Olekanne „Estonia“ kontserdisaalist. J. Haydni oratoorium „Aastaajad“. Esitavad Eesti Filharmoonia kammerkoor, Eesti Raadio koor, ERSO ja solistid Kerstin Bruns, Gerhard Brückel, Johannes M. Koesters. Dirigeerib Tõnu Kaljuste.

R 28. mai — „Eesti muusikaelu 70 aastat tagasi.“ Olevaate teeb Mati Märtin; kl. 20.10 U. Sisask — Missa. Esitavad segakoor „Noorus“, Tallinna Konservatooriumi sümfooniaorkester ning solistid Kaia Urb, Annika Tõnuri, Toivo Kivi ja Uku Joller. Juhatab Paul Mägi; kl 21.15 Kanada eesti helilooja Jaan-Eerik Järvelpa loomingut.

L 29. mai — Rootsi muusika programmi koostab Maia Lilje.
 P 30. mai — „Muusikast võlutud“. Studios on tänava aasta „Kontserikonkursi“ võitja rääkimas endast ja muusikast, sõna saavad žürii liikmed ja saatejuht Ene Pilliroog.

INSTRUMENTAARIUM**SCHALLOCHI TALKING DRUM**

Talking Drum, huvitavaim Aafrika „kõne“trummidest, on juba mõnda aega saadaval läänemaailma pillikauplustes. Seda trummitüüpi iseloomustab hästi välja arendatud meloodiline helistruktuur. Lääne-Aafrikast pärit 44 cm kõrgune löökpill on välja loigatud ühest mahagonipuu tükist. Mõlema mängupinna läbimõõt on ligi 18 cm. Trummil on kaks membraani, kuid mängimisel lüüakse kõvera kepikesega vaid ühele neist. Kõlamembraanid valmistatakse kitsenahast ja nad on pingutatud tugevast niinekiust võrudele. 2-sentimeetriste vahedega jookseb pikk kunstkiust nõor ühelt membraanilt teisele. Niimoodi on mõlemad nahad teineteisega ühendatud. Liivakellavormilise trummikorpuse ümber — sealt ka nimetus „liivakellatrumm“ — võib mängija nõõrid kokku suruda. Sealjuures hoiab ta pilli kaenlaaugus. Olavarrega tugevasti pilli plastiknõõre surudes saab nahkade pinget muuta. Mida tugevam on olavarre surve, seda kõrgem on tekkinud toon.

Ärge viivitage

„Muusikalehe“

tellimisega 1993. aasta II poolaastaks. Soovitage meie lehte tellida oma sõpradel ja tuttavatel! ML on kirjas Ajakirjanduslevi tellimuskataloogides nr. 69866 all.

Hind poolaastaks on 4 krooni 80 senti, kvartaliks 2 krooni 40 senti. Natuke kallim, kui oli varem, aga paber tuleb kvaliteetsem.

Peatoimetaja: Mart Vainu

Muusikaleht

Sisutoimetaja: Aime Kons
 Lõuna-Eesti korrespondent:
 Marina Tamme
 Masinakiri: Piret Jutta
 „Kiir“, tell. 522.

Väljaandjad: AS BALBI
 ning EV Kultuuri- ja
 Haridusministeerium
 Tallinn 34(EE0034) pk. 996.
 Teisipäeval ja neljapäeval
 14.30—16.00 tel. 52 51 24